

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 8 april 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om dopning på idrottsforum.org

När vi i dessa spalter då och då i svepande ordalag beskriver idrottens moderna utveckling med termer som globalisering, kommersialisering, professionalisering, medialisering, så är det en oerhört viktig, kanske avgörande aspekt av dagens tävlingsidrott som inte fångas in – dopningen, och med den antidopningsarbetet. Bruket av prestationshöjande medel inom idrotten fullkomligt exploderade från 1970-talet och framåt, vilket till dels svarade mot kraven som den allmänna utvecklingen ställde på enskilda atleter. Ungefär parallellt, men med viss eftersläpning, har den internationella idrottens organisationer utvecklat ett aktivt antidopningsarbete, främst manifesterat i WADA, World Anti-Doping Agency. En av de ledande personerna i kampen mot dopning, ja kanske den främste, är den svenske läkaren Arne Ljungqvist, som från toppositioner i WADA och den internationella olympiska kommittén lett det internationella antidopningsarbetet under det senaste kvartssekket. På sin ålders höst har han utkommit med en memoarbok, *Dopingjägaren Arne Ljungqvist* (Ersatz), skriven av Göran Lager på basis av intervjuer med Ljungqvist gjorda av Lars Lundberg. Dag Vidar Hanstad, som forskar i dopningsfrågor vid NIH, och som har läst Ljungqvist-biografin för forumets räkning, tycker att de privata inslagen ger mer än de som handlar om dopning. Vår recensent menar dessutom att biografin bär spår av att Ljungqvist befunnit sig en bit ifrån skrivprocessen.

Bättre om personen än om dopningsjägaren

Dag Vidar Hanstad

Norges Idrettshøgskole, Oslo

Göran Lager

Dopingjägaren Arne Ljungqvist

271 sidor, inb., ill.

Stockholm: Ersatz 2008

ISBN 978-91-88858-58-0

Arne Ljungqvist har hatt en oppsiktsvekkende karriere som internasjonal idrettsleder. Han har sittet i den øverste ledelsen i Det internasjonale friidrettsforbundet (IAAF), Den internasjonale olympiske komité (IOC) og Verdens antidopingbyrå (WADA), noe som gjorde ham til en verdig vinner av årets hederspris på Idrottsgalan 2009. Rett og rimelig er det også at han kommer med sine memoarer i en alder av 77 år.

Boken, som er ført i pennen av journalist og forfatter Göran Lager på bakgrunn av intervjuer foretatt av Lars Lundberg, har fått tittelen *Dopingjägaren*. Doping har naturlig nok en sentral plass, men teksten flyter best og er mest intenst når vi kommer tettere inn på *mennesket* Arne Ljungqvist. Som for eksempel når han slipper leseren tett inn i det mest private, til sin Ulla. Det siste tiåret har globetrotterens kone forsvunnet mer og mer inn i sin egen verden med diagnosen Alzheimer. Vi få innblikk i fortvilelsen hos både han

og henne, Ullas voldelige atferd og til slutt hans tunge beslutning om å sende henne på institusjon. Det skjedde etter flere episoder, blant annet under friidretts-VM i Helsingfors i 2005. På en formiddag uten konkurranser hadde hun tatt seg frem til en folketom stadion der hun til slutt ble funnet helt alene på VIP-tribunen.

”Det var så tragisk, så läskigt”, sier Ljungqvist om episoden som i alle fall ikke jeg hadde ventet å finne da jeg satte meg ned for å lese om dopingjegeren. Mer opplagt var det å finne forhold som dannet grunnlaget for hans brennende engasjement i dopingkampen. Dette er en mann som har lyktes i tre karrierer – og alle tre henger sammen: Den første var intens og kortvarig. *Idrettsmannen* Ljungqvist kom inn som reserve og vant Finnkampen i høyde i 1951. Fremgangen fortsatte, og han reiste til sommerlekene i Helsingfors året etter med store ambisjoner. Drømmen brast fordi en uvitende norsk deltager flyttet kulen Ljungqvist hadde brukt for å markere tilløpet. Dermed mistet det svenske håpet rytmen og ble stående med 1,90 meter og 14.plass. En voldsom skuffelse, som fortsatt sitter i Ljungqvist. Senere på året satte han personlig rekord med 2,01, noe som bidro til økt treningsiver. Men kroppen, eller rettere sagt kneet, tålte det ikke. Med dagens kunnskap kunne hans ’jumper’s knee’ vært ordnet med et rutinemessig inngrep, men i 1953 så Ljungqvist ingen annen mulighet enn å legge opp i en alder av bare 21 år.

Da var han allerede på vei mot sin karriere nummer to, som også fremstår imponerende. Medisinstudiet hadde han begynt på høsten etter OL i Helsingfors, og sju år senere ble han uteksaminert. Allerede i 1963 disputerte han, senere på sekstitallet ble han biträdande professor, og i 1979 fikk han sitt professorat. Så fulgte roller som prodekanus og prorektor ved Karolinska. Som forsker og medisiner ble han anerkjent.

Kapitlene om toppidrettsutøveren og legen gir leseren

et bakteppe for å forstå Ljungqvists tredje karriere, som idrettsleder og dopingjeger. Det er den som har gitt internasjonalt ry og gjort han verdig en memoarbok. Da han kom tilbake i idretten etter

nesten 20 år, som styremedlem i det svenske friidrettsforbundet, så han hvor enormt idretten hadde forandret seg. Mens bruken av doping var en absurd tanke på 1950-tallet, pratet man to tiår senere ”... bara om vilka piller man skulle kåka för att bli en bättre idrottare”.

” Hovedpersonen burde nok ha lest bedre gjennom manus.

Da det viste seg at det dreide seg om anabole steroider, fikk medisineren nesten sjokk. Tilstanden avtok ikke da han gjennom en survey i 1972 fikk tall på bordet som viste hvor enormt utbredt dette var blant svenske friidrettsutøvere. Hver tredje utøver oppga bruk av anabole steroider, og trolig var andelen høyere.

Der og da begynte Arne Ljungqvist sin kamp mot doping. En kamp som har gitt ham fremtredende roller i IAAF, IOC og WADA. Dette er naturligvis hovedtema i boken, men han farer for lett og overfladisk over mange episoder og hendelser. Slik blir det kanskje når man har opplevd så mye og gjerne vil gi leseren et innblikk i sin egen karriere.

Men noe får vi med oss fra mannen som har hatt så mange lederverv. Om team-building skrives det at ”?jag har alltid varit mån om att bygga lag som fungerar”. Samtidig fremgår det tydelig hvem som er kaptein på alle disse lagene. I *Dopingjägaren* har medspillerne en tendens til å innta beskjedne biroller - eller være helt fraværende. I sluttordet blir fristelsen for stor til å presisere dette igjen. Det skal ikke være noen tvil om hvem som er Kongen av dopingjakten:

Vad som skulle ha skett om jag inte hade reagerat vet jag inte. Det har skett en enorm förändring sedan jag trädde in i arbetet, och jag har dragit ett väldigt lass, först på hemmaplan och sedan internationellt.

Så eksplisitt hadde ikke Ljungqvist trengt å være. Man skal riktignok lytte til selvskrut fordi den kommer fra hjertet, men her trykkes det på oss i litt for stor grad. Kanskje er han blitt dratt med i settingen for bokprosjektet som må ha gitt visse utfordringer. Det er kameraten Lundberg som har tatt opp mange og lange samtaler på bånd, mens journalist Lager etterpå har satt det hele sammen. Heller ikke for leseren er dette grepet lett å håndtere ettersom Ljungqvist-sitater og forfatterstemmen sauses sammen.

Hovedpersonen burde nok ha lest bedre gjennom manus. I boken fremstår det som om den mektige presidenten i IAAF, Primo Nebiolo, spilte en helt avgjørende rolle for etableringen av WADA. At Ljungberg siteres på at det var han selv som lå bakom presset fra Nebiolo (på Samaranch), får så være, men selve etableringen kom definitivt ikke som resultat av et samspill mellom italieneren og IOC-presidenten. Det var derimot hardkjør fra myndighetene som ga det antidopingbyrået vi kjenner i dag. At dette skjedde under verdenskonferansen mot doping i Lausanne i februar 1999 og ikke i november, vet naturligvis Ljungqvist, men tydeligvis ikke forfatteren. På denne konferansen ble IOC og dens ledelse ydmyket av myndighetsrepresentanter fra blant annet Tyskland, Storbritannia og USA. I tillegg til å bomme på kronologien, er Ljungqvist analyse lite presis.

Nettopp myndighetenes rolle i anti-dopingarbeidet, er nesten oversett i Ljungqvists fortelling. Fra siste del av 1960-tallet var Europarådet på banen, og etter hvert engasjerte en del myndigheter seg sterkt, blant annet gjennom International Anti-Doping Arrangement (IADA) som skulle få en viktig rolle utover på 1990-tallet. Når Ljungqvist uttrykker bekymring for hva som hadde skjedd med antidopingarbeidet hvis ikke han selv hadde gått inn, er det

nok slik at alternativene hadde vært der.

Men for all del; dette er ikke noe forsøk på redusere Arne Ljungqvists betydning. Han har gjort en enormt viktig arbeid for en renere idrett, og jeg har selv opplevd ham i en rekke settinger, blant annet på de fleste IOC-sesjoner siden 1996 og i WADA fra starten. Han fremstår med en troverdighet og innsikt som gir stor respekt blant både idrettsledere og observatører. Kampen mot doping er en komplisert materie, men Ljungqvist evner å holde oversikten.

Kanskje er han den viktigste enkeltpersonen i kampen mot doping. Men det burde holde at andre hevdet det. Ikke ham selv.

© **Dag Vidar Hanstad 2009.**

Köp boken från Bokus.se

Kjøp boken fra Capris.no

Køb bogen fra Adlibris.dk

Buy this book from Amazon.co.uk (n/a)

Buy this book from Amazon.com (n/a)